

2013 - A 7. szám tartalomjegyzéke:

Címlap: Verdi - Wagner - Erkel gála - Miskolcon 2013

Címlap: Gál Béla

Verdi- Erkel ünnepi hangverseny Pécssett a Kodály Központban (Nagy Ernő)	3. oldal
Országos hangversenysorozat Verdi-Wagner- Erkel emlékére - Debreceni hangverseny - (Márkusné Natter-Nád Klára)	4-5. oldal
Ünnepi koncert a Mátyás templomban - Ünnepi megemlékezés (Minszenty Zsuzsánna)	6-7. oldal
Ünnepi hangverseny október 23-án (Varga Anna)	7- 8. oldal
1956 a zeneművészetben (Ivasivka Mátyás)	7. és 13-14. oldal
Karai József egyházi és egyházi jellegű művei gyermek- és nőikarra	12. oldal
NépZeneSzó	
Zagyvarékas ünnepel (Dr. Gerzanics Magdolna)	15-16. oldal
Kodály nyomdokain haladva... Merre tart a magyar zenei nevelés? - II. rész (Mocskonyiné Tallér Edit)	16-18. oldal
Egy kis technika... 96. (Dr. Bruckner Adrienne)	19. oldal
Verdi - Erkel ünnepi hangverseny a Pécsi Kodály Központban - Fotó: Tóth Attila	20. oldal

	Karai József:
	ÉNEK ÁRPÁD-HÁZI SZENT MARGITRÓL (Vegyeskár)
	Bozóki Mihály szövege és dallama 1797-ből 8 - 11. oldal

KÖSZÖNTJÜK SZÜLETÉSNAPIJÁN:

Dr. EŐSZE LÁSZLÓ zenetörténészt, Kodály-kutatót, zenei író (1923. 11. 17.)

LENDVAY KAMILLÓ zeneszerzőt (1928. 12. 28.)

Dr. SZENDREI JANKA zenetörténészt, zenei író (1938. 11. 14.)

Sok szeretettel gratulálunk, további munkájukhoz jó egészséget kívánunk!

ÉVFORDULÓK:

160 éve született **KERSCH FERENC** zeneszerző, egyházkarnagy, orgonaművész (1853. 12. 02. – 1910. 10. 06)

115 éve született **SZÖGI /SZEGHY/ ENDRE** zeneszerző, népzene kutató (1898. 11. 16. – 1972. 06. 19.)

80 éve született **VIRÁNY GÁBOR** zenetörténész (1933. 12. 20. – 2005. 02. 15.)

34 éve hunyt el **GÁL ZSUZSANNA** zeneíró,

Az "én zeneszerzőm" sorozat alkotója (1913. 02. 05. – 1979. 11. 02.)

85 éve született és 5 éve hunyt el **id. JANDÓ JENŐ** karnagyot zenetanárt (1928. november – 2008.)

90 éve született és 4 éve hunyt el **VAJDA CECÍLIA** karnagy, LFZE karvezető tanára,

a Brit Kodály Társaság alapítója (1923. 04. 15. – 2009. 11. 27.)

ZeneSzó

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége - KÓTA - lapja XXIII. évfolyam. A szerkesztőbizottság elnöke: Márkusné Natter-Nád Klára
Tagjai: Kéry Mihály, Nógrády László, Ruthner Judith, Vajna Katalin, Vass M. Katalin Főszerkesztő: Vadász Ágnes
A szerkesztőség címe: 1011. Budapest, Szilágyi Dezső tér 6. I. em. 4. Tel.: 225 3713, E-mail: kota@kota.hu Postacím: 1537 Budapest, Pf. 406
Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza. A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.
A szerkesztőség írásbeli engedélye nélkül a lapban közöltek nem használhatók fel.
Kiadja: A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége - KÓTA. Felelős kiadó: Vadász Ágnes főtítkárné
A lap a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg.
Előállítja: Gál Béla - Grafika Reklám 2112 Veresegyház, Fő út 84. E-mail: asreklam@freemail.hu Tel./fax: (06-1) 376-84-90
HU ISSN 1215-0436
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága 1008. Budapest, Orczy tér 1. Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél.
E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu Faxon: (06-1) 303-3440 További információ: (06-80) 444-444
Egy példány ára 300,-Ft Előfizetési díj egy évre 3000,-Ft (10 szám)

VERDI- ERKEL ÜNNEPI HANGVERSENY

PÉCSETT A KODÁLY KÖZPONTBAN

Október 10-én telt ház előtt rendeztek Pécssett ünnepi operastet jeles énekkarok, szólisták és a **Debreceni Kodály Filharmonikusok** részvételével. Az építészeti és akusztikai szempontból is Európa-szerte híres Kodály Központban Giuseppe Verdi születésének 200.évfordulójára és a „a magyar nemzeti opera” idén 120 éve elhunyt megteremtőjére, Erkel Ferencre emlékezett a város zenekedvelő közönsége.

A „ZeneSzüret” Fesztivál kiemelkedő záróeseménye volt ez az emlékeztető, ragyogó hangverseny, amelynek létrehívásában a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft, a Pécsi Filharmonia és a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége, a KÓTA vállalta a rendezői szerepet.

A régió legkiválóbb kórusai és karnagyai - **Pécsi Kamarakórus** /karigazgató: *Tillai Aurél*, Liszt-és Magyar Örökség - díjas, Erdemes Művész/ **Pécsi Mecsek Kórus** és **Pécsi Mecsek Nőiakar** /karigazgató: *Kertész Attila*, Liszt-díjas karnagy/, **Pécsi Bartók Béla Férfiakar** /karigazgató: *dr. Lakner Tamás*, Liszt-díjas karnagy/, **Komlói Pedagógus Kórus** /karigazgató: *dr. Szabó Szabolcs*, Ar-

tisjus és Kóta-díjas karnagy/, **Pécsi Kodály Zoltán Gimnázium Bartók Béla Leánykara** /karigazgató: *Rózsa Bernadett* karnagy/, **Dombóvári Kapos Kórus** /karigazgató: *Markovics Géza* karnagy/ - valamint *Sipos Mariann* szoprán, *Fáklya Erzsébet* alt, *Kiss B. Attila* tenor és *Szerdahelyi Pál* bariton közreműködésével Verdi és Erkel legismertebb operáiból, kórusaiból hallhattunk részleteket magas színvonalú előadásban. A nem mindennapi műsorban a kiváló Debreceni Kodály Filharmonikusokat *Somos Csaba*, a KÓTA Művészeti Bizottságának elnöke vezényelte rendkívül energikus, kifejező mozdulatokkal.

Verdi: Nabucco című operájának nyitánya és a közismert „Szabadságkórus” adták meg a koncert keretét, ez utóbbiban valamennyi kórus a színpadon volt, sőt, a szólisták is bekapcsolódtak a közös éneklésbe. Felemelő, katartikus élményben részesített bennünket a több száz előadó. Nem is maradhatott el a vastaps és az ismétlés.

A négy szólista a két romantikus mester legnépszerűbb ariáival gazdagította a műsort. Verdi: A trubadúr című operájából a Máglya ariát hallhattuk *Fáklya Erzsébet* remek előadásában, *Sipos Marianna* Verdi: A szicíliai vecsernye című operájából énekelte *Elena Boleróját* emlékeztetően kifejezően, *Szerdahelyi Pál* nagy

sikerrel szólaltatta meg a Keserű bordalt Erkel Bánk bánjából. *Kiss B. Attila*t kétszer is hallhatta a közönség: a híres „Hazám, Hazám” ariát adta elő a Bánk bánból, óriási sikerrel, valamint a kevésbé ismert, de annál gyönyörűbb Verdiddallamokat tartalmazó Rodolfo ariáját, a *Luisa Miller* című operából.

Az énekkarok részben önállóan, részben tömbökbe rendeződve szólaltatták meg a két ünnepelt szerző kórusait.

Verditől a Cigány kórust /Üllőkórus/ hallhattuk a Trubadúrból, a Boszorkányok karát a Macbethből, a Zarándokok karát A lombardokból.

A két részes hangverseny másod felében először Erkel Ferenc: Hunyadi László című operájából a Nyitány szólalt meg kiváló dinamikai és tempóváltásokkal, a fúvósok és ütősök szípközöző örömmelével.

Igazi csemege volt a Bartók Férfiakar előadásában a Dalár induló, nemcsak azért, mert ez az 1872-ben keletkezett mű koncerttermi bemutatón volt, hanem azért is, mert Erkel Ferencet 1864-ben a Pécsi Dalárda tiszteletbeli elnökének választotta. *Lakner Tamás* külön érdeme, hogy a kórusa a közelmúltban CD-lemezre énekelte Erkel férfiakari műveit.

Giuseppe Verdi acappella kórusiból is hallhattunk három emlékeztetően szép művet.

A Mecsek Kórus Nőiakara és a Kodály Gimnázium Bartók Leánykara a mester 1889-ben komponált *Laudi alla Vergine Maria* négyzólamú nőikarát szólaltatta meg *Kertész Attila* vezényletével, a tőlük megszokott nagyszerű, színgazdag hangzással; a Komlói Pedagógus Kórus az ugyancsak 1889-ben acappella vegyeskarra komponált *Quattro pezzi sacri* nyitódarabját, az *Ave Mariat* énekelte átél, szöveghű előadásban *Szabó Szabolcs* irányításával.

A színpadon szereplő karnagyok valamenynyien közös műhelyben nevelődtek, *Tillai Aurél* keze alatt, aki korát megszégyenítő fiatalossággal és a tőle megszokott igényességgel, átszellemült, imádságos lelkelettel vezényelte a Pécsi Kamarakórus élén az 1873-ban komponált Verdi: *Pater noster* című kórusművet.

A már korábban említett Szabadságkórus után /Verdi: Nabucco/ *Móczár Gábor*, a KÓTA társelnöke köszönte meg egy-egy emléklappal a résztvevőknek a felejthetetlen hangversenyt.

Pécs méltó házigazdája lesz a 2015-ben rendezendő Európa Cantat rendezvénynek.

Nagy Ernő Fotó: *Tóth Attila*

ORSZÁGOS HANGVERSENYSOROZAT VERDI- WAGNER- ERKEL EMLÉKÉRE

2013-ban a zeneirodalom két nagy operaszerzőjének 200 éves születésnapját ünnepeljük: A 19-század romantikus opera nagy reformátora az olasz Giuseppe Verdi és a német Richárd Wagner.

Kortársuk Erkel Ferenc, a magyar nemzeti opera megteremtője, halálának 120. évfordulójára is emlékezünk.

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége országos hangversenysorozatot szervezett e szerzők tiszteletére így szeptember, október hónapban öt nagy városban – Budapest, Miskolc, Győr, Pécs, Debrecen – tartottak a helyi rendező szervekkel közösen ünnepi hangversenyt, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Két további város: Szeged és Szolnok vállalkozott november hónapban tartandó hangversenyre.

Hosszú előkészítő munka előzte meg e nagyszabású sorozatot, melyben szimfonikus zenekar, kórusok és szólisták vettek részt. Az ötletgazda és kezdeményező Somos Csaba karnagy, a KÓTA Művészeti Bizottságának elnöke, a felhívást követően folytatta a megbeszéléseket a városok zenei vezetőivel, a lehetőségekről és a programok összeállításáról. Az egyik elsődleges feladat e különleges kották beszerzése volt. Ebben, valamint a teljes koordinálásban nagy segítséget jelentett a KÓTA titkárság vezetőjének Vadász Ágnes munkája. Az alaptémát követve a városok egyéni műsortervet állítottak össze.

Debrecen – VerdiFeszt 2013

Universitas hangversenysorozat

2013. október 14-én a Debreceni Egyetem Aulájában

Rendező: a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar és a KÓTA

A Debreceni Egyetem épületének tiszteletet keltő komolysága és az Aula hatalmas mérete lenyűgöző hatást kelt a belépőben. Am az egyre nagyobb számban érkező közönség hamarosan megtöltötte az egész termet. Egyetlen hely nem maradt szabadon és érezhető volt a felfokozott érdeklődés izgalma és moraja, amit a zenekari tagok bevonulása váltott ki.

Dr. Váradi Judit mb. dékánhelyettes, művészeti menedzser köszöntötte a megjelenteket, tájékoztatót arról, hogy a VerdiFeszt méltó folytatása a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar korábbi kezdeményezéseinek. 2011-ben a LisztFeszt, a híres magyar zeneszerző és zongoraművész géniusza előtt tisztelgett, 2012-ben a DebussyFeszt a francia zeneszerző születésének 150-ik évfordulója alkalmából került megrendezésre. E különleges események elsődleges célja volt, hogy a nagyközönség és az egyetemi ifjúság számára méltó módon mutassák be a kor jeles zeneszerzőinek munkásságát. Most 2013-ban az Universitas Hangversenysorozat nyitóhangversenye Verdi születésének 200. évfordulójára rendezett nagyszabású koncert, amikor a Verdi által komponált huszonnyolc operából, nyolc opera részleteit hallhattuk.

Az egyetem rektor helyettese Dr. prof. Gaál István köszöntőjében örömmel állapította meg, hogy „ekkora közönséget még nem láttak”, ami bizonyítja a hangverseny jelentőségét.

Dr. Duffek Mihály a Zeneművészeti Kar rektora, Verdi életének és művészetének jelentőségét ismertette és méltatta, kiemelve, hogy a 19. századi opera, az új művészi formálás legnagyobb mesterei Wagner és Verdi. Míg Wagnernél a zenei forma túlsúlyozott zenekarban van, Verdi építkezése az énekszólamokon nyugszik. Dallamforrása az olasz népi dallamvilág, melódiai kimeríthet-

lenségének és népszerűségének ez a titka. Főleges formálókészsége, fenséges egyszerűsége és mély humanitása teszi naggyá.

Az országos hangversenysorozat impozáns, szép műsortervét áttekintve megállapítható, hogy létszámban Debrecenben vett részt a legtöbb közreműködő. Kiváló kórusok szerepeltek, hiszen Debrecen büszke lehet kóruskultúrájára. A legutóbbi Kodály Zoltán VI. Magyar Kórusversenyen (2012. november 15-18.) a kategória díjnyertesek között, öt kategóriában nyertek első díjat debreceni kórusok. A Verdi hangversenyre 12 kórus jelentkezett. Elsőként álljon itt a kórusok és vezetőkarnagyaik névsora.

Ady Gimnázium Leánykara, Kerekes Rita

Bárdos Lajos Leánykar, Ordasi Péter

Canticum Novum Kamarakórus, Török Ágnes

Debreceni Egyetem Monteverdi Énekkara, Takács Ildikó és Pazár István

Debreceni Református Kollégium Kántusa, Berkesi Sándor

Hajdúhadházi Városi Pedagógus Kamarakórus, Takács Ildikó

Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola és AMI Kodály Zoltán Ifjúsági Vegyeskara, Végh Mónika

Kölcsey Kórus, Tamási László

Lautitia Ifjúsági Vegyeskar, Nemes József

Nyíregyházi Főiskola Kórusa, Kissné Mogyorósi Pálma és Tamási László

Sol Oriens Kórus, Deményi Sarolta

Vox Antiqua Kamarakórus, Kiss Csaba

E példanélküli összefogás eredményeként Debrecenben és a régióban tizenkét kórus – 250 énekes, a **Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar Szimfonikus Zenekarával** (közel hatvan fő) és hat szólista – vállalta fellépést, hogy igazán emlékezetes legyen az előadás.

A kórus létszámának egyik fele szerepelt az első részben, a másik fele a második részben.

A műsor első felében felhangzott művek:

Aida – Győzelmi kórus /Nagy induló

II.felvonás

Traviata – Előjáték

Traviata – Violetta és Alfredo kettőse III.

felvonás, szólisták: Jörös Andrea,

Biri Gergely

Traviata – Báli jelenet

Traviata – Cigánylányok és spanyol matadorok kara

A tubadur – Azucena és Manrico kettőse

IV. felv. szólisták: Janovicz Zsófia,

Biri Gergely

A szünetet követő második részben:

Nabucco – Nyitány
 A trubadur – Leonora áriája, I. felvonás,
 szólista: *Lévai Enikő*
 A trubadur – Cigánykórus II. felvonás
 Rigoletto – Quartetto III. felv. Szólisták:
*Jörös Andrea, Janovicz Zsófia,
 Biri Gergely, Donkó Imre*
 Lombardok – Keresztesek és zarándokok
 kara, IV. felvonás
 A szicíliai vecsernye – Elena áriája,
 V. felvonás, szólista: *Sinka Krisztina*

Nabucco – Szabadság kórus (Rabszolgák kara) III. felvonás.
 A teljes énekkar előadásában.

A műsor kiváló válogatást nyújtott Verdi műveiből, amit a magas színvonalú előadás tett valóban méltóvá, a közreműködőknek köszönhetően.

Lenyűgöző erővel szólaltak meg a kóruszámok. A szólisták átélte, drámai megfogalmazása érett művészek szintjét bizonyította. Szinte hihetetlen, hogy ők valamennyien még a Zeneművészeti Kar hallgatói. Ugyancsak magas szintet mutatott a Debreceni Egyetem Szimfonikus Zenekara. A fiatal együttes a sokrétű feladatot kiválóan oldotta meg, akár csak egy operazenekar. Mind az önnálló nyitányt, mind a kórus és szólisták szép, aláfestő kíséretét nagyszerűen interpretálták. Odaadó lelkesedésük legfeljebb a fortissimók hangzásvilágában utalt ifjú korukra.

Az est karmestere: **Hámori Máté**, aki a teljes műsort kézben tartotta, vezette és irányította. Az évek óta tartó következetes munkájának beérett a gyümölcse, e kiemelt hangverseny méltó karnagya volt.

A műsort befejező Nabucco Szabadságkórus megszólalása előtt bevonultak az első részben éneklő kórusok, és karnagyaik, valamint a szólisták. A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége nevében a szereplők Díszoklevelet kaptak, elismerésként, emlékeztetőül e gyönyörű hangversenyre. Az egyenkint megszólított énekeseket és karnagyokat az oklevél átvételekor a közönség nagy tapsal jutalmazta. Külön elismerő köszönetet kapott **Dr. Mohos Nagy Éva** főiskolai docens, a magánénekesek felkészítő tanára.

Az estét a Szabadságkórus nagyszerű előadása zárta, a közönség szünni nem akaró vastappsal köszönte meg a felemelő élményt.

Az Országos Hangversenysorozat felhívása Verdi-Wagner- Erkel emlékére szólt. Ezért emlékezzünk a 19-ik századi két nagy operaszerző kortársára, Erkel Ferencre is, a magyar nemzeti opera megteremtőjére, a sokoldalú muzsikusra, karnagyra. 1813 májusától már Budán a Várbeli Nemzeti Játékszín, majd 2 évvel később a Pesti Német Színház másodkarnagya. 1840-től a Pesti Nemzeti Színház, majd az Operaház karnagya-főzeneigazgatója élete végéig. Munkássága második évében már bemutatta Rossini új operáját és követték a további olasz operák. Neki köszönhető a Verdi operák magyar bemutatói. Ugyancsak az ő be-tanításában és vezényletével került bemutatásra Wagner Tannhäuserre is.

Erkel Ferenc élete során nagyon sokat tett a magyarországi kultúra európai szintű megvalósításáért és annak elismertségéért. Az akkori magyar és a német nyelvű sajtó nagy elismeréssel nyilatkozott a pesti operaelőadásokról.

Ezért is örömdetes ez a megemlékezés, hogy a mai magyar kórusok és zenekarok ilyen nagy számban jelentkeztek a hangversenyekre és magas színvonalú előadással adóztak e nagy mesterek emlékének, műveik megszólaltatásával, bizonyítva a magyar zenei kultúra értékörző sokoldalúságát.

Márkusné Natter-Nád Klára

OKTÓBER 23. KONCERT A MÁTYÁS TEMPLOMBAN

ÜNNEPI MEGEMLÉKEZÉS

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves Vendégek, kedves Énekesek és Karnagyok!

Azt hiszem nem vagyok egyedül, amikor azt mondom, hogy megilletődötten állok itt a Budavári Koronázó Főtemplom gyönyörű új belső terében! Gyerekkoromat itt töltöttem a Várnegyedben, így kiskorom óta abban a szerencsében volt részem, hogy a templom minden apró változását, sok szép programját, a hitéletben betöltött fontos szerepét, a turisták folyamatos érdeklődését figyelemmel kísérhettem. Minden magyar ember ismeri valamelyest a Mátyás templom történetét, most mégis nagy vonalakban – éppen az újjászületés alkalmából fölidézném az évszázadok néhány fontos eseményét.

A Mátyás templom elődtemplomát Szent István királyunk alapította 1015-ben. Alig van adat erről az időszakról. IV. Béla a tatárjárás után átépíttette, valószínűleg három hajós bazilikát építtetett. A templom a klasszikus gótika legkorábbi és legteljesebb hazai alkotása lett. A 14. sz. második felében gótikus csarnoktemplommá alakították át, majd Mátyás király uralkodásának idején érte el középkori virágzásának csúcspontját.

Budavár török megszállása alatt a tetőszerkezet és a berendezés nagy része elpusztult, Mecsetté alakították. Budavár visszafoglalása után a 17. században a ferences és jezsuita rend tulajdonába került, és ismét nagy átalakuláson ment keresztül – ezúttal barokk stílusban.

1723-ban nagy tűzvész égette le a templomot, a tűz elhamvasztotta a harangjait, az orgonáját, bezúzta a boltozatait.

A 19. században végül Schulek Frigyes vezetésével nagyszabású átépítésre került sor, amely

Mecsek Nőiakar - Vezényel Kertész Attila

Kodály Zoltán Férfikar - Vezényel: Pálinkás Péter

Richter János Zeneművészeti SzKI, Általános Iskola, AMI és Kollégium
Bartók Gyermekkara - Vezényel: Hauli Lóránt

kialakította a templom mai képét.

És most 2013-ban hosszú évek felújító munkálatai után örömmel állhatunk itt a kívül és belül egyaránt megújult Budavári Nagyboldogasszony templomban – a mi Mátyás templomunkban, melyet Erdő Péter bíboros úr alig másfél hete szentelt föl.

Az elmúlt évszázadok során emlékezetes történelmi eseményeknek volt tanúja a templom, most csak egy- zenei vonatkozású eseményt említenék: 1867-ben itt koronázták magyar királlyá I. Ferenc Józsefet és feleségét, Erzsébet királynét, akit a magyar nép Sissiként szeretve tisztelt. Erre az alkalomra írta Liszt Ferenc a Koronázási misét. Lisztet sem a koronázásra, - művének bemutatójára, sem az azt követő ünnepi fogadásra nem hívták meg. A Nemzeti Zenede elnökének közbenjárására kapott egy helyet az orgona-karzatán. Méltatlannak érezte a helyzetet, nem várta meg a ceremónia végét, gyalog indult haza, a Belvárosi plébániára. A koronázásra összegyűlt tömeg lelke-

Vox Caelestis Vegyeskar - Vezényel: Szebellédi Valéria

sen éljenezte a zeneszerző óriást, ez az ünneplés kárpótolta valamelyest Lisztet a mellőzés miatt.

Ma, október 23-án a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége ezzel a koncerttel emlékezik az 1956-os forradalomra. Különleges nemzeti ünnepünk ez a mai nap, hiszen akik személyesen megtapasztalták a sorsfordító napokat, azok közül jó néhányan még velünk élnek. Az itt jelenlévő közönség soraiban is – biztos vagyok benne-, hogy jó néhányan vannak, akiknek a családjában, baráti körében vannak még

Európai történésekben. Ez a mai hangverseny legyen emlékezés, de legyen előretételezés is. A mi jelenünk is egyszer múlttá lesz, és sohasem tudhatjuk, hogy melyik pillanatban leszünk valamilyen sorsfordító történelmi pillanat szereplőjévé.

József Attila gondolatait idézem:

„A harcot, amelyet őseink vívtak
békévé oldja az emlékezés,
S rendezni végre közös dolgainkat,
ez a mi munkánk és nem is kevés.”

Mindszenty Zsuzsanna

Ünnepi hangverseny október 23-án

Nemzeti ünnepünk alkalmából hangversenynek adott otthont a budavári Mátyás-templom. Az épület több évig tartó helyreállítása nemrég fejeződött be. A tetőre új Zsolnay-cserepek kerültek, restaurálták a belsőtér falfestményeit és az Egyházművészeti Gyűjtemény kiállítási tárgyait, valamint új harangokat kapott a templom. A megújult épületet 10 nappal a koncert előtt Erdő Péter esztergomi érsek szentelte fel.

A hangversenyt a KÓTA elnöke, *Mindszenty Zsuzsanna* nyitotta meg. Beszédében röviden ismertette a közönséggel a templom történetét, majd felkonferálta a fellépő kórusokat. A koncerten négy kórus előadásában gyönyörködhetett a hallgatóság.

Elsőként megszólalni a közönség előtt nehéz feladat és nagy felelősség, hiszen az első produkciók adják meg a koncertek alaphangulatát. Az estekáprázatosan kezdődött, mivel a **Bartók Gyermekkar**nak sikerült elvarázsolni mindenkit egy ismeretlen reneszánsz szerző műveivel. A zeneművek tökéletesen illettek a templom reneszánsz

stílusú díszítéséhez, a dallamok eggyé váltak az épülettel. A győri **Richter János Zeneművészeti Szakközépiskola, Általános Iskola, AMI és Kollégium Gyermekkar** 1958-ban kezdte működését, majd 4 évvel később vette fel Bartók Béla zeneszerző nevét. Fennállásuk óta számos hangversenyen vettek részt, rangos zenei versenyeket nyertek, több CD- és rádiófelvételt készítettek. 2010 szeptemberétől *Haiui Lóránt* vezetésével működik a kórus.

A **pécsi Mecsek Nőikar** folytatta a hangversenyt. A következő műsor-számok hangzottak el: Kodály Zoltán -A 150. genfi zsoltár, Kocsár Miklós - Salve Regina, Pásztai Miklós - Keserű búcsúvétel és Kodály Zoltán Semmit ne bánkódjál. A kórus remekül kihasználta az akusztika nyújtotta lehetőségeket. Az énekkar 2001-ben alakult, az 55 éves Mecsek Kórus hölgytagjaiból. A vegyeskart és a nőikart egyaránt 2001 óta a Liszt-, KÓTA-, Artisjus- és Kodály Zoltán Közművelődési díjas karnagy, *Kerész Attila* vezeti.

A hölgyek után a **Kodály Zoltán Férfikar** lépett fel. Repertoárjukból - amely több mint 330 műből áll - Erkel Ferenc Elég volt!, valamint A honfi imája című alkotásait, Vavrinecz Béla Budavári toborzóját, majd Gárdonyi Zoltán Tartsd meg hazánkat, Isten! és végül Víg Kristóf 56-os himnuszát adták elő. A lendületes darabok a forradalom hangulatát idézték fel a templomban. A zeneművek előadása az 1956-os fiatalok hazafiasságát és erejét jelenítette meg, idézte fel. A kórus 1903-ban alakult, Kodály Zoltán nevét 1970-ben vette fel. Több kiváló szólistával együtt az énekkar létszáma ma meghaladja az 50-et, tagjainak életkora igen változatos, tagjai között megtalálható a huszonéves és a 80 éves is. Számos bel- és külföldi fellépést tudhatnak a hátuk mögött, TV- és rádiófelvételek örökítették meg művészetüket. Eddig 4 CD-t adtak ki. 2006-ban Újpestért Díjat, 2007-ben Budapestért Díjat, 2008-ban Magyar Örökség Díjat kaptak. A kórust immár 30 éve *Pálinkás Péter* a Magyar Kultúra Lovagja, KÓTA-díjas

karnagy vezényli.

A hangversenyt a **Vox Caelestis Vegyeskar** zárta. Programjukban a következő zenedarabok szerepeltek: Tillai Aurél - Stabat Mater, Bárdos Lajos - Az Úr érkezése, Orbán György - Ave verum és Kocsár Miklós - Hegyet hágék. A vegyeskar tökéletes összhangja, töretlen koncentrációja, és a kórusművek művészi előadása bámulatba ejtette a közönséget.

Először a **Magnificat Gyermekkar** 10 éves jubileumi koncertjére állt össze az egykori gyermekkar immár felnőtt tagjaiból a kórus.

Jelenlegi formában 2009 óta énekelnek. Első versenyük a XIV. Budapesti Nemzetközi Kórusverseny (2013) volt, ahol Arany VI. fokozatú diplomát nyertek, és ezt az elismerést a kórusverseny mezőnyében kiosztott legmagasabb pontszámmal érték el. Alapítója és karnagya **Szebellédi Valéria**, aki munkásságáért és kiemelkedő zenepedagógiai tevékenységéért már számos kitüntetést és díjat nyert, többek között Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkeresztet (1998), Lindenhofszhausen (1999) és Preveza I. díját (2006), Artisjus-díjat

(2003, 2010), Köztársasági Elnöki Érdeméremet (2004), valamint Liszt Ferenc-díjat (2006).

A koncert nagyszerű programja, a művek szépsége és a kórusok színvonalas előadása megnyitotta a hallgatóság szívét, és egy órára kiszakította a zeneszerető embereket a hétköznapi szürkeségből.

A hangverseny igazán méltó tiszteletadás volt a forradalom hőseinek!

Varga Anna

ELTE BTK Zenei Tanszék

A 1956 A ZENEMŰVÉSZETBEN

Előzmények és utóhangok

A történetírás, irodalomtörténetünk bővelkedik az 1956-os forradalom és szabadságharc megelőzését, kitörését, lefolyását, eltiprását megörökítő alkotásokban, többé-kevésbé hiteles munkákban. A művészetek közül legelőbb – még szamizdat jellegű leírásokban is – az irodalom jelentkezett. Távolról sem a teljesség igényével utalok itt elsősorban *Illyés Gyula* (Egy mondat a zsarnokságról, Bartók), *Gérecz Attila* (Boldog Özséb himnusz), *Tamási Lajos* (Piros a vér a pesti utcán), *Kassák Lajos* (A diktátor), majd *Márai Sándor* (Mennyből az angyal) hamarosan „klasszikussá” nemesedett költeményeire, ill. *Németh László* (Emelkedő nemzet), *Féja Géza* (Új nemzeteszme), *Tamási Áron* (Tiszta beszéd), *Pálóczi Horváth György* (Lábhhoz tett fegyverrel), *Déry Tibor* (Barátaim) vagy *Örkény István* (Fohász Budapestért) című, akkoriban még cenzúrázatlan tanulmányaira.

Jelen írásunk keretei nem teszik lehetővé, hogy most kitérjünk a képzőművészet, jelesül a festészet, a szobrászat hatalmas régiójának 1956-tal összefüggő szeizmográf-szerű jelzéseire. Ám –nem csekély adósságot törlesztve– megkísérelünk valamilyen seregszemlét tartani az újabbkori magyar történelem egyik legkiemelkedőbb eseményének a zeneművészetre gyakorolt vitathatatlan hatása(i)fölkött.

A „főszereplők” a magyar zenei élet ragyogó képviselői, **Kodály Zoltán** (1882-1967), **Lajtha László** (1892-1963), **Bárdos Lajos** (1899-1986), **Szervánszky Endre** (1911-1977) és az erdélyi **Szabó Csaba** (1936-2003) voltak.

E folyóirat hasábjain már több ízben említést tettünk arról, hogy a köztudottan hithű katolikus és nemzeti mentalitású, sűrűn „odamondogató” **Kodályt** mindezek ellenére vajon miért tartotta oly nagy becsben a kommunista párt diktatúra, elhalmozva kitüntetésekkel, közéleti tisztségekkel. Most csupán két momentumot ismételnénk meg: 1. A világhírű zeneszerző, tudós, zenepedagógus, népzene kutató – számtalan külföldi csábítás ellenére – itthon maradt, akarata ellenére némileg szalonképesebbé téve ezzel a pártállami rezsimet is. 2. A világszerte megszólaló Kodály-kompozíciók szerzői honoráriumai nem kis mértékben gyarapították a Magyar Népköztársaság nyugati, ún. „nemesvaluta” készletét, amelynek Nemzeti Bankunk bizony erősen híjával volt.

Alkotói művészetében elsősorban a kórusművek a vezető szerep. Nem indokolatlanul nevezik őt (Bárdos Lajoshoz hasonlóan) ha-

tárainkon innen és túl „magyar Palestrinának.” A népdalfeldolgozások és az egyházi művek mellett tekintélyes a száma versmegzenésítéseinek a klasszikus ókoriaktól kezdve a kortárs magyar és külföldi költőig. „Kodálynál semmi sem v é l e t l e n”; ez az aranyigazság érvényesül a párt diktatúra idején alkotott megzenésítéseiben, jelesül az 1953-ban a Virág Benedek pálos költőnk soraira írt Békesség-óhajtságban, 1955-ben „Az török áfium ellen való orvosság” című Zrínyi-röpirat szövegrészeire alkotott Zrínyi szózatában. A következő esztendőben mutatja be a Honvéd Férfikar – ki tudja hányadik megzenésítéssel társított – a Petőfi-féle Nemzeti dalt. Az sem véletlen, hogy Kodály – az eddigiektől merőben eltérve – nem az esküvés-refrénnel, hanem a költemény első versszakához visszakanyarodva így fejezi be leírhatatlan hatású kompozícióját: „Itt az idő, most vagy soha, most vagy soha.” (Itt jegyezzük meg, hogy évtizedekkel később, a diktatúra vezető urainak /bocsánat: elvtársainak/ fanyalgásaitól

A cikk folytatása a 13. oldalon.

Ének Árpád-házi Szent Margitról

Bozóki Mihály szövege és dallama 1797-ből

Feldolgozta
KARAI József

Mérsékeltén, kissé szabadon, ♩ = 80

S. *mf*
Te, szép vi - o - la!

A. *mf*
Te, szép vi - o - la!

Bar. *mf*

1. Pan - nó - ni - á - ban nőtt tel - jes szép

5 *mf*
Jó ma-gyar nem-zet nek bíz - ta - tó haj - na - la.

mf
Jó ma-gyar nem-zet nek bíz - ta - tó haj - na - la.

vi - o - la.

10 *mf* kis lassítás
Szűz Szent Mar - git, e - se - dez - zél nem - ze - tün - kért az Is - ten - nél,

Szűz Szent Mar - git, e - se - dez - zél nem - ze - tün - kért az Is - ten - nél,

Szűz esd - jél ér - tünk az Is - ten - nél,

14 **tempóban** *mf* **kissé lassabban,** *p* ♩ = 72

szép ma-gyar li-li-om! 2.Szi-ge-ti klas-trom-ban,

szép ma-gyar li-li-om! 2.Szi-ge-ti klas-trom-ban,

szép ma-gyar li-li-om! 2.Szi-ge-ti klas-trom-ban,

18

nagy Du-na men-té-ben, élt ez a ki-rály-lány an-gya-li

nagy Du-na men-té-ben, élt ez a ki-rály-lány an-gya-li

nagy Du-na men-té-ben, élt ez a ki-rály-lány an-gya-li

23

szép-ség-ben. Szűz Szent Mar-git, e-se-dez-zél nem-ze-tün-kért

szép-ség-ben. Szűz Szent Mar-git, e-se-dez-zél nem-ze-tün-kért

szép-ség-ben. Szűz Szent Mar-git, e-se-dez-zél nem-ze-tün-kért

27 **kis lassítás** **tempóban** **kissé élénkebben**

6 az Is-ten-nél, 4 szép ma-gyar li-li-om! 3.Még if-jan

4 az Is-ten-nél, 4 szép ma-gyar li-li-om! 3.Még if-jan

az Is-ten-nél, szép ma-gyar li-li-om! 3.Még if-jan

31

ma - gá - hoz az Is - ten fel - vet - te, az ö - rök
 ma - gá - hoz az Is - ten fel - vet - te, az ö - rök
 ma - gá - hoz az Is - ten fel - vet - te, az ö - rök

35

é - let - ben meg - dí - cső - í - tet - te. Szűz Szent Mar - git,
 é - let - ben meg - dí - cső - í - tet - te. Szűz Szent Mar - git,
 é - let - ben meg - dí - cső - í - tet - te. Ó, Szűz Szent Mar - git,

39

kis lassítás tempóban

e - se - dez - zél nem - ze - tün - kért az Is - ten - nél, szép ma - gyar
 e - se - dez - zél nem - ze - tün - kért az Is - ten - nél, szép ma - gyar
 e - se - dez - zél nem - ze - tün - kért az Is - ten - nél, szép ma - gyar

43

lassítva

li - li - om, szép ma - gyar li - li - om!
 li - li - om, szép ma - gyar li - li - om!
 li - li - om, szép ma - gyar li - li - om!

cca 2'50 - 3'

Budapest, 1998, iav. 2010-ben

Karai József egyházi és egyházi jellegű művei:

Gyermek és női karra:

- Új regösének – Nagy László, 1988, III   Esti ima - népi dallamra, 1995, III
Psalm 23 – 2001, III-IV   Csendes esti fohász – Csuka Zoltán, 2004, III
Ave Maria II. 1990, Akkord Music Publ.,   Salve Regina – 2000, IV-V
Missa brevis – 1999, IV, org.   Ave maris stella – Pauli Diacon, 1987, Akkord Music Publ. Bp.,
    Karácsonyra: Angyali üdvözet – népi dallamra, 1989, IV
Vasi betlehemes – 1989, II, fuv.-heg.   Magyar Karácsonyi Dalok – 1994, III, org.
Hodie Christus natus est – 1989, Akkord Music Publ.,
The Truth from above – English Christmas Song, 1996,
    [Karácsonyi ének – Tárkányi Béla
In dulci jubilo - régi karácsonyi ének, 1996,
    [Az angyal énekel – régi karácsonyi ének, Sik Sándor, 1996
El Cant dels Ocells – Katalán karácsonyi ének, 1999, II, z, org.
    [A madarak éneke – Nádas Katalin
Fel nagy öröme – karácsonyi népdalgyűjtemény (19 dal), 2002, EMB Bp., I-II

Vegyescarok:

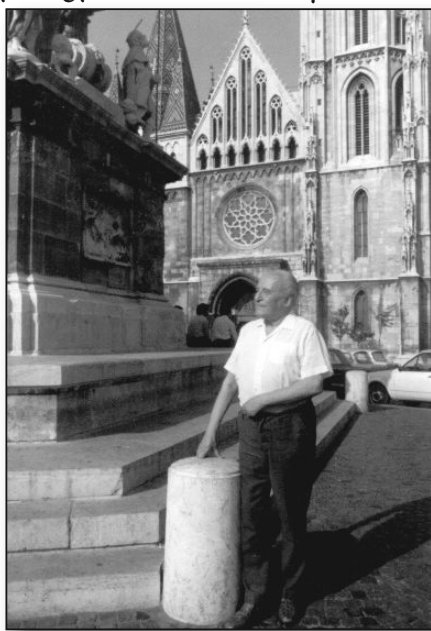
- De profundis - Psalm 130, 1980, EMB Bp.,
Stabat Mater – Jacopo da Todi, 1983, Akkord Music Publ., V
Pater noster – 1988, Akkord Music Publ., IV   Miatyánk – Reviczky Gyula, 1999, EMB Bp., IV
Alleluja – 1989, Akkord Music Publ.,
Rhythmus e Mariali – Bernardi Morlanensis, 1993, IV
Surrexit Christus – Zsigmond-kori töredék alapján, 1987, Akkord Music Publ., IV
Bocsásd meg, Úristen – Balassi Bálint, 1987, III
Ének Szent Lászlóhoz – 1996, III
Gaude, felix Pannonia - Szent Erzsébet himnusz, 2007, IV
    [Vigadj, boldog Pannónia – Csanád Béla
Ének Szent Margitról – 1998, III   Könyörgés – Balassi Bálint, 1998, III
Két Mária-ének – 1998, III   Irgalmazz, Úristen – 1998, IV
Esti ima II. – 1998, III
Új regösének – Nagy László, 1988 III
Pünkösöd – Dsida Jenő, 2004, IV   Imádság megfáradtaknak – József Attila, 2003, IV
Hymn ont he Universe – Joseph Addison, 1992, IV, kzk
    Karácsonyra: Adeste fideles – John Reading (?) (17. sz.)
                            [Ó, jöjjetek hívek – Victor János ford.
                            The Truth from above – English Christmas Song. 1996,
                            [Karácsonyi ének – Tárkányi Béla
                            In dulci jubilo – régi karácsonyi ének, 1996,
                            [Az angyal énekel, Sik Sándor
Resonemus laudibus – karácsonyi dallamfeldolgozás, 1996,
Magyar karácsonyi dalok – 1992, III-IV, org., vonzk
Betlehemi éj – karácsonyi dalokra, 2004, IV, org.

kísérve páratlanul népszerűvé válik Tolcsvay László beatzene-
 ízű megzenésítésében ugyanez a Petőfi-költemény.) Egyértelmű,
 hogy e Kodály-kompozíciók „hírharsónái” vol-
 tak az 1956. október 23-án este fellángolt ma-
 gyar forradalomnak, amely néhány napon belül
 nemzeti szabadságharccá keményedett. Halála
 előtt két évvel, 1965-ben a 83 éves Kodály még
 megalkotja – az ún. „felszabadulás” huszadik év-
 fordulójára – utolsó acappella (hangszer kíséret
 nélküli) opuszát a Kisfaludy Károly versére írt,
 döbbenetes hatású Mohácsot. A török időkre
 utaló költemény és zenéjének kodályi „áthallása”
 itt is egyértelmű: „Birtok nem vala már, idegen
 lett a magyar otthon...” – mindez oroszos dal-
 lam-motívummal társítva...

„Senki sem próféta a saját hazájában” – ez a
 krisztusi mondás a magyar zenetörténetben legta-
 lálóbban talán **Lajtha Lászlóra** vonatkoztatható.
 A Bartók és Kodály melletti egyik legjelentősebb
 zeneszerzőnk, népzenekutatónk munkássága
 napjainkig is jóval ismertebb határainkon túl, mint idehaza, jólle-
 het – egy esztendő nem számítva – ő mindvégig Budapesten élt.
 Református hite mellett több katolikus kötődésű művet alkotott,
 amelyek közül legjelentősebb az 1950-ben született, egyértelműen
 1956-ra előremutató „Missa in diebus tribulationis” (magyarul:
 Mise a szorongatás napjaiban). Természetesen ezzel a címmel
 szó sem lehetett az egyébként is perifériára szorított, „persona non
 grata” komponista (legfőbb okok: Lajtha nem titkolt kommuniz-
 mus-ellenessége, két fia nemzetközi rangú orvosprofesszorként,
 túl a vasfüggönyön, Angliában ill. az Egyesült Államokban
 tevékenykedett) művének megszólaltatásáról. A jobbindulatú
 cenzorok tanácsára „Mise fríg hangnemben” címre változtatta az
 eredetét.

Ám Lajtha László még egy „súlyos bűnnel” tetézte a koráb-
 biakat. 1957-ben írt op.63. számú VII. szimfóniája (egyébként ő
 az egyetlen „kilenc szimfóniás” magyar zeneszerző!) a letiport
 magyar forradalomnak állít „ércnél maradandóbb” emléket. Ak-
 koriban még nem, de a rendszerváltoztatás óta „Forradalmi szim-
 fónia” címmel szólal meg itthon és világszerte, zárótételében a
 dobpergéssel imitált sortűztől kettéhasított nemzeti Himnuszunk
 bevezető sorával.

családjával! A 40 éven át (1948-88) föld alá
 kényszerített hazai cserkészmozgalom számára

Bárdos Lajos személyisége,
 zeneszerzői, karmesteri, tudomá-
 nyos, pedagógiai munkássága
 méltó megjelenítője a XX. száza-
 di, nemzetben, egyházban, csa-
 ládban, legfőként az ifjúságban
 gondolkodó, felelős magyar in-
 tellektusnak. A legsötétebb bol-
 sevik önkényuralom idején sem
 hajlandó lemondani a budavári
 Mátyás templomban betöltött kar-
 mesteri, zeneszerzői tisztségéről,
 az egyházi kötődésű Országos
 Magyar Cecilia Egyesületben
 évtizedeken keresztül vállalt
 vezetői mandátumáról, jóllehet
 tudja, hogy ezzel zeneakadémiai
 professzori beosztását kockáz-
 tatja – háttérben 11 gyermekes

családjával! A 40 éven át (1948-88) föld alá
 kényszerített hazai cserkészmozgalom számára
 is komponál, szamizdat (tiltott,
 titkos) újságjaiban publikál,
 bírál, előadásokat tart. Nemzet-
 közileg is kiemelkedőnek ítélt
 munkásságának köszönhető,
 hogy a diktatúra – jóllehet ott
 tett neki keresztbe, ahol csak le-
 hetett –, nem merete vállalni el-
 hallgattatását. Még akkor sem,
 amikor a Kossuth- és Petőfi
 Rádió mellett kizárólag a kül-
 földnek (Nyugatnak) sugárzó, a
 diktatúrát kozmetikázó, előnyös
 színben bemutató Szabadság
 Adó illetékesei följánlották,
 hogy egy teljes zenekari-énekes
 misét közvetítenének a Mátyás
 templomból. Bárdos válasza:

„Semmi akadály, ha ezt párhuzamosan a
 Kossuth- vagy a Petőfi Rádió is sugározza.” Ter-
 mézetesen az elvtársak ebbe nem egyeztek bele,
 így a miseközvetítés elmaradt.

A komponista Bárdos Lajos 1956-ot előkészít-
 ő, azt megörökítő zeneművei közül emeljük ki
 az 1953 karácsonyára a titkos pécsi cserkészek-
 nek Arató Orbán ciszterci atya soraira alkotott
 Tábortúzi Credoját, a forradalom napjaiban írt,
 átütő erejű, drámai hatású Jeremiás siralmait
 (napjainkban a Szabó Szabolcs vezette kitűnő
Komlói Pedagógus Kamarakórus „támasztot-
 ta föl”) és a Petőfi-versre komponált A márciusi
 ifjak című énekkari műveket. Ez utóbbiban (ha-
 sonlóan Lajtha VII. szimfóniájához) a francia
 forradalom emblematis indúlóját, a Marseil-
 laise-t is idézi a szerző. Arany János Magányban
 című költeményének egy részét „Az nem lehet”
 címmel már 1955-ben vegyeskari műként zené-
 síti meg Bárdos.

Ebből idézünk:

„Az nem lehet, hogy milliók fohásza
Örökké visszamálljon rólad, ég!
És annyi vér – a szabadság kovásza –
Posvány maradjon, hol előnteték.
Támadni kell mindig nagyobb körökben...”

Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem...”

Nem kis meglepetést keltett, amikor 1956 tavaszán az Erkel Színházban megszólalt az „apolitikusnak” címkézett **Szervánszky Endre** Petőfi-versre írt Kutyák dala című vegyeskari alkotása. Miért keltett ez meglepetést?

Eladdig az „ikerversnek” számító, ugyancsak Petőfi-költemény, a heroikus kicsengésű Farkasok dala ragadta meg a zeneszerzők fantáziáját. Itt meg a meghunyászkodás, a beletörődés gúnyos tónusú „dicsőítése” regnál. A darab megszólalásakor a meglepetés hamarosan megértésbe torkollott, az előadó **Állami Népi Együttes énekkarának** dalosai még nyújtogatták is nyakukat a „S mi nyaljuk, mi nyaljuk boldogan” nem kis iróniájú résznél.

„Az ostor az igaz
Hogy pattog némelykor,
És pattogása fáj,
No de: ebcsonat beforr.
S harag multán urunk
Ismét magához int,
S mi nyaljuk boldogan
Kegyelmes lábait!”

Nem szükségeltetett sok fantázia annak megértéséhez, hogy a jeles költő után a zeneszerző is csattanós nemet mond a korban divatos elvtelen megalkuvásra, nemzetárulásra...

A XX. századi erdélyi magyar zeneművészet, zenetudomány, népzene kutatás kiemelkedő személyisége, a később Szombathelyre áttelepült marosvásárhelyi **Szabó Csaba** volt. A romániai magyar alkotó- és előadóművészet – mint jórészt az erdélyi magyarság meg nem alkuvó színe-java – kettős elnyomást szenvedett: 1. a kommunista párt diktatúra ideológiai szorítását 2. a magyarellenes román államvezetés sovíniszta, diszkriminatív zaklatásait. Szabó Csaba ebben az atmoszférában írta meg a magyar forradalom tizedik évfordulóján, 1966-ban Nenia, azaz Sirató című szimfonikus alkotását, – természetesen titokban tartva a darab tartalmi lényegét, mondanivalóját. (Ezt még a partitúra Budapesten történt kiadásakor, 1976-ban is titkolni kellett!)

A mintegy öt perc időtartamú, rendkívül megkapó, újszerű hangzású zenekari műben a hagyományos szimfonikus apparátus mellett harangjátékot, cselesztát, zongorát, xilofont,

tamtamot, ostort (frusta) is szerepeltet a szerző és –elsők közt a magyar zene történetében– magnetofont, melyről ún. sinus (felhangjaitól megfosztott) hangzatok is megszólalnak, a zárórészben idézve egy csángó-magyar sirató stilizált motívumait.

Érdekes, szinte hihetetlennek tűnő mozzanatra hívja föl a XX. század zenéje iránt érdeklődők figyelmét **Kovács Attila** rádiós zenei szerkesztő egy 2010-ben írt tanulmányában. A kor egyik legjelentősebb orosz (szovjet) komponistájának, **Dmitrij Sosztakovicsnak** (1906-1975) 11. szimfóniájáról van szó, melyet 1957-ben, a magyar kísérlet leverése után írt. Ő vitán felül híve, kegyeltje volt az orosz-bolshevik rezsimnek, bár az 1953-ig élt J. V. Sztálint kegyetlen zsarnoknak tartotta. (Ezt 10. szimfóniájának Scherzo tételében „ki is fejtí.”) Viszont az 1905-ös forradalomnak emléket állító 11. szimfóniájában –Szolomon Volkov Amerikában élő orosz Sosztakovics-szakértő szerint – „jelenkori eseményekkel foglalkozik. Azokról az emberekről szól, akik megszűntek hinni, mivel a gonoszság pohara kicsordult... Második tétele nyersen és naturalisztikusan ábrázolja a védtelen emberek legyilkolását.” Másutt: „Sosztakovics a forradalom alatt és utána is állandóan érdeklődött a magyarországi helyzetről...”

Zárásként 1956 kapcsán emlékezzünk meg két olyan kis darabról, amely ugyan nem a „magas zenei szférák” szerzőinek valamelyikétől ered, ám a szó legnemesebb értelmében „tömegdallá” vált.

1. Néhány héttel forradalmunk-szabadságharcunk november 4-i szovjet-orosz vérbefojtása után **Siptár Ernő** pécsi főiskolai nyelvtanár, titkos cserkészvezető Szent István keze címmel két versszakos költeményt írt, melyet az akkor alig 17 esztendőes zalaegerszegi gimnazista, **Haász Viola** Októberi indulóként megzenésített. Egészen a rendszerváltoztatásig, 1989-ig a „magyar erdők mélyén” titkos cserkésztábortüzeknél gyakran csendült fel, majd napjainkig különböző társadalmi, iskolai 56-os emlékezéseken is meg-megszólal, hanglemezfelvétel is készült róla. Idézzük a második strófát:

„Sok vért, sok üde friss életet kívánt a sors tőlünk,
És tenger-sok a kínunk, bajunk, mégse hal a hit ki belőlünk.
Bár az ellen ördögi ereje ránk tört, hogy eltiporja néped;
Szent István keze, hogyha segítsz, nemzeted új életre éled.

2. Szinte a fentiekkel egyidőben a pécsi, később 11 kötetes poéta, **Galambosi László** (személyét Kossuth-díjas költőnk, műfordítónk, Csorba Győző „népi szürrealista” alkotóként aposztrofálta) „Porba hulltak mind a zászlók...” kezdősorral, kurucos tónussal, két versszakban „elsiratja” levert szabadságharcunkat. Hamarosan megzenésítő is akad *id. Jandó Jenő* karnagy-tanár (nemzetközi rangú, Kossuth-díjas zongoraművésznünk édesapja) személyében. 1957 tavaszán még további két versszak is születik az első kettőhöz. Ennek részleteiről **Kalász Gyula** jeles történész-karnagy szíves közléséből értesültünk, aki több alkalommal (persze nem az eredeti címmel!) vezényelte is a művet. Énekkarok, kisebb-nagyobb együttesek műsorán azóta is szerepel. Íme az utolsó, a negyedik versszak, amely az első két strófa borongós hangvétele után – hasonlóan a Haász-Siptár kompozícióhoz – felcsillantja a remény hangját is:

„Támadnak majd újra mások, új seregek jönnek,
Dicsőség lesz a lakója a magyar szíveknek.”

Doasioka Mátás

Népdalok, Pávákörök és Népzenei Együttesek Oldala

NÉPDALKÖRÖK, PÁVAKÖRÖK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK OLDALA

ZAGYVAREKAS ÜNNEPEL

A zagyvarékasi **Kékibolya Művészeti Csoport**, szeptember 14-én ünnepelte megalakulásának 20 éves fennállását. Azóta szünet nélkül énekelnek és ropják a táncot.

Mi a titka csoportjuk változatlan sikerének?

Azt gondolom, az összetartás és összetartozás érzésének a megtartása, a felelősségvállalás egymásért és a közönség szórakoztatásáért.

Ha a néző alaposan szemléli a csoportot, azt látja, hogy nem fiatalok, akik táncolnak, mégis, frissen, egyenes derékkal mozognak, ami külön ajándék ebben a korban.

A csoport vezetője *Fekete Gáborné, Margitka*, művészeti vezető pedig *Földes Imre*, aki nem véletlenül a Magyar Kultúra Lovagja. Mindketten kifogyhatatlan energiával látják el feladatukat, mindig újabb és újabb ötlettel állnak elő, ezzel biztosítva a változatosságot, az újdonság örömeit.

A fontos évfordulót egy könyvvel is hangsúlyozták, amely majd az utókor részére örökíti meg működésüket, de a jelen érdeklődőinek is bemutatja a Kékibolya Művészeti Csoport tevékenységét.

A kiadvány szerkesztője *Földes Imre* – néhány segítőtársal –, akinek az a kitűnő ötlete támadt, hogy ne egy ember írja meg emlékeiket, hanem a nézők, a jó barátok, a róluk megjelent újsághírek és nem utolsósorban, a kedves csoport tagjai. Mindez, sokszínűvé érdekessé tette a kiadványt.

De lássuk csak, hogy is zajlott az együtt töltött 20 év megünneplése?

Cinka István volt a műsorközlő, biztos vagyok benne, hogy a nagyon kellemes, szép szöveg alkotója is. Álljon itt bevezetőjéből néhány gondolat:

„*A Hagyományörzés nem a hamu imádása, hanem a tűz továbbadása*” – idézte *Gustav Mahler*t -, a nagy zeneszerzőt, karnagyot, aki nem mellesleg a mi Operaházunk kezdeti fellendítéséhez is hozzájárult, szigorú pontosságával és óriási zenei tudásával, amíg szegyetlenül nem üldözték...

„*A Kékibolyások – mondta a műsorközlő –, immár két évtizede őrzik ezt a tüzet: a magyar népdal, néptánc és a hagyományok szeretetét, értékeit adják nemzedékeknek, mindannyiunk örömeire. Büszkék vagyunk a csoportra, ünnepük a mi ünnepünk is*”

Ezután következett a megjelentek köszöntése; az önkormányzat vezetői, országgyűlési képviselő, neves szponzorok, a megye baráti klubjainak vezetői, A Vass Lajos Népzenei Szövetség és a KÓTA (Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége) képviselői, akik mind, mind kifejezték tiszteletüket az ünnepeltek iránt.

Végül – de nem utolsósorban – következtek a nap főszereplői, ünnepeltjei, a Kékibolya Műkedvelő Művészeti Csoport tagjai. *Cinka István* a méltatás mellett, megemlékezett azokról az alapító tagokról is, akik már nem lehettek itt, hiszen fájdalmas veszteségek is érték a csoportot.

Miről is szól ez a 20 esztendő?

Megszámlálhatatlan szereplésről, kirándulásról, kitüntetésekéről, megszerzett díjakról, és ezen keresztül a szeretetről. A csoport tagjai tördnek egymással, segítik beteg vagy egyéb bajjal küzdő társaikat.

Az egyik legszebb élményük Gyimesközéplokhoz fűződik. Testvéri kapcsolatba kerültek a Hargita megyei gyönyörű völgy lakóival, aminek eredményeképpen már kétszer is volt cserélátogatás a „testvérek” között. Kölcsönösen megtanulják egymás dalait, megismerik szokásaikat, s így őrzőivé válnak a régi idők szép hagyományainak.

Csoportjukat öt fő képviselte ezen az ünnepen is, a hosszú, kimerítő út nem volt akadály, és szép szavakkal köszönték meg a több éves barátságot, szeretetet.

Jánosi József polgármester úr ünnepi köszöntőjéből az is kiderült, hogy a falu mennyi-

re értékeli a Műkedvelő Művészeti Csoport munkáját. Mennyire simul bele tevékenységük a település életébe, teszi széppé, gazdaggá a nemzeti ünnepeket és a jelesebb napokat.

Gyönyörű hagyomány alakult ki, minden esztendőben találkozót szerveznek a Zagyvarékasról elszármazottak részére. Az ilyen alkalmakkor, a Kékibolyások biztosítják a vendéglátást és a szórakoztatást.

Feltehető a kérdés, hogy bírják erővel?

De meg is fordítható, azért bírják erővel, mert a zene, a tánc frissít, fiatalít.

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra, meg újra meg nem szerzi magának.”

Ezzel a szép Kodály idézettel kezdte meg az ünnepnap kulturális részét, azaz a Kékibolya Műkedvelő Művészeti Csoport műsorát *Cinka István*. Mint mindig, most is nagy sikerük volt.

A nap színvonalának emeléséhez *Bodza Klára* énekművész, zenepedagógus, folklorizálódott Petőfi-verseket énekelt, Kallós Zoltán gyűjtéséből. Meglepően szép variánsokkal. (Persze, máig nagy kérdés, hogy a több, mint 100 folklorizálódott költemény született előbb vagy a népdal. Valószínűleg mindkét eset fennállt, hiszen a hatások vagy kölcsönhatások máig kézzelfoghatóak. G.M.)

A szorgalmas csoport meg is kapta jutalmát, hiszen nagyon gazdag ajándékokat kaptak a szponzoroktól, képviselőktől, mindenki, aki tehetett, kézzelfoghatóan is érezte megbecsülését. Bárcsak mindenütt így lenne!

Példaértékű munkájuk, de azoknak is, akik észreveszik, és megfelelő módon méltányolják a Kékibolya

Műkedvelő Művészeti Csoport tevékenységét.

E sorok írójának abban a szerencsében volt része, hogy lektorálhatta a jeles évfordulóra készült könyvet, így végigkísérhette a 20 éves zenei és táncos életútjukat, amihez a továbbiakban is jó egészséget kívánt, mind a Vass Lajos

Népzenei Szövetség, mind pedig a KÓTA nevében.

Példájukat, amellyel az egymás iránti szeretetet is kifejezik, erősítsék meg a Zárszóban idézett, Káldi János szép versének részletei:

„Jobban szeressétek az embert, mint az erdő-díszes hegyeket,
jobban, mint a városok égig-nőtt palotáit,
jobban, mint az alkonyat nagy, sárga dáliáját,
mikor az elvirágzik.

...Nagyon vigyázzatok a szívére,
hiszen az oly rövid-életű, könnyen elrontható jószág;
öntözzétek szelídségből fakadt álmait,
megannyi drága rózsát;
hiszen ma még itt van, jót akar,
talpal, dalol
...de holnap már..itt a faszor alatt, csak az a dal száll,
amit - erre jártában -
ő füttyölt.”

Dr. Gerzanics Magdolna

www.gerzanics.hu

Fotók: Kiss Árpád

KODÁLY NYOMDOKAIN HALADVA MERRE TART A MAGYAR ZENEI NEVELÉS?

II. RÉSZ

A minisztériumok felelős döntési helyzetben levő hivatalnokai, néha megkérdőjelezhető hozzáértéssel, gyakran érzéketlenül viszonyulnak a problémához.

Nyílt levelek, kiadványok egész sora igazolja a szakma aggodalmát, segítség kérését:

2000-ben

- a KÓTA levelei az oktatási, valamint a kultu-

rális minisztereknek

- a Magyar Zeneiskolák Szövetségének levele az oktatási miniszternek

- a Magyar Zenetanárok Társaságának (ZETA) beadványa

A fenti levelek még a NAT bevezetése és az iskolai énekórák számának drasztikus csökkentése előtti segélykiáltások!

2003-ban

- a Kecskeméti Kodály Intézet levele az oktatási miniszterhez

2004-ben

- Szokolay Sándor *Jövőt féltő gondolatok* c. levele a KÓTA III. Magyar Karvezető Konferencia résztvevőihöz

- a Kecskeméti Kodály Intézet újabb nyílt levele az Oktatási Miniszterhez

2004. március 6-án

- a III. Magyar Karvezető Konferencia Kiáltványa az iskolai ének-zenetanítás javításáért (KÓTA) ... és sok más beadvány!

2012. május

- A Magyar Kodály Társaság elnöki beszámolója Szőnyi Erzsébet tollából:

„... A legnagyobb gondunk az oktatási reform kapcsán a zenei nevelés szerepének felülvizsgálata volt. Bár ezen a területen a főhatóság részéről sok biztatást kaptunk, szorgalmazásunknak nem lett látható eredménye. Úgy gondoljuk, hogy a művészeti nevelés óraszám emelése eddig csak a tervek és a sajtó vonatkozásában mutatkozik meg: az idő telik, de konkrét javaslat máig sem született. Az országos vitára közreadott tanterv pedig beláthatatlan ideig nem juthat be a mindennapi gyakorlatba. Itt a tanév vége és semmi jele annak, hogy ősszel pozitív változás következne...”

„...Folyamatos kapcsolatunk van a Hungaricum Szövetséggel, remélve, hogy egyszer majd eredményre jutunk, vagyis a „Kodály módszer nemzeti és nemzetközi védjegyet kap – szlogen „érték a mérték”. A sajtó szerint a Parlament már tárgyalta ezt a törvénytervezetet...”

„...Legyen szabad megemlítenem, hogy 2011 januárjában nyílt levelet írtunk a magyar zenei nevelés, és a magyar zenekultúra ügyében a kormányhoz és a Parlamenthez. Több próbálkozásunk után végül ezt a Magyar Nemzet megjelentette, de felsőbb helyen nem lett visszhangja...”

„...A korábban említett „nyílt levél” falra hányt borsója helyett örülünk annak, hogy van mire büszkének lennünk. Társaságunk azon fáradozik, hogy lássuk meg a csendes, kitartó munka eredményeit, és – amíg erőnk engedi – küzdünk a folytatásért...”

A válaszok, ha voltak önmagukért beszélnek:

Az Oktatási Minisztérium 2001. márciusában írt válaszelevele, a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége részére:

„Az iskolai zenei nevelés helyzetéről és fejlesztéséről Pokorni Zoltán miniszter úrhoz írt levélre az alábbi tájékoztatást adom.

A zenei műveltség társadalmi szerepének jelentőségéről, a ze-

nei műveltséget megalapozó iskolai énekkartoktatás és énekkari nevelés fontosságáról írtakkal egyet értünk. Kodály Zoltán zenepedagógiai elveit időtállóan, a nevelő-oktató munkában nélkülözhetetlen, egyetemes és nemzeti értéknek tartjuk. Érvényesülését az Oktatási Minisztérium egyik fontos feladatának tekinti.

Az ének-zene nevelés állapotával, feltételrendszerének alakulásával, szakmai minőségével és prognosztizált jövőjével kapcsolatos megállapításokkal azonban nem értünk egyet, mert az ének-zenei nevelést nem lehet az iskolák szakmai önállóságának figyelmen kívül hagyásával, csupán a kötelező óratermi órák kérdéseként kezelni. A kerettantervi énekórák számának csökkenését ellensúlyozhatja a szabadon tervezhető és a nem kötelező, valamint a tanórán kívüli tevékenységek szervezésére álló időkeret. E lehetőségeket az iskolák a helyi pedagógiai programjuknak megfelelően fordíthatják az ének-zenei nevelésre, énekórák gyarapítására, illetve karéneki tevékenységre. Ezek mellett a kerettanterv – a rendelkezésre álló időkereten belül – továbbra is lehetőséget ad az emelt szintű oktatásra.

A feltételek megítélése kapcsán szeretnénk a figyelmét arra is felhívni, hogy a közoktatásról szóló – többször módosított – 1993. évi LXXIX. törvény 53. §-ának (2) bekezdése az énekkart ingyenesen igénybe vehető szolgáltatási kötelezettségként fogalmazta meg a fenntartók számára. A tanulók érdeklődése, igényei szerint szervezhető énekkari kínálat iránti érdeklődés azonban döntően az iskola pedagógiai, zenei nevelési hatásainak eredményességén múlik. A mutatkozó helyi problémák megoldására most, a pedagógiai programok kerettanterv szerinti felülvizsgálata alkalmával nyílik lehetőség.

Az ének-zenei nevelés helyzetének reális megítéléséhez a fentiekben kívül figyelembe kell venni a zeneiskolai oktatás intenzív fejlesztését, intézményhálózatának bővülését és az énekkultúrával is kapcsolatos művészeti ágainak széles körű térhódítását. Csupán a tendencia érzékeltetésére ismertetünk itt néhány adatot: Az 1994/95. tanév során 798 zeneiskolában (önálló iskolában és kihelyezett tagozatban) 94457 tanuló tanult. Az 1999/2000. tanévben már 1349 zeneiskola működött és fogadott be összesen 115900 tanuló. Ez utóbbiakon kívül további 63980 gyermek részesült egyéb művészeti oktatásban. A jelzett gyarapodást a megfelelő ütemben, folyamatosan növekvő állami normatív támogatás serkentette. Ebben a naptári évben ez az alapfokú művészetoktatás zeneművészeti ágában 65000 Ft/fő, a képző- és iparművészeti, táncművészeti, szín- és bábművészeti ágban 48500 Ft/fő.

Mindezekre tekintettel nem látjuk indokoltnak az ágazati beavatkozást. Az ének-zenei nevelés iskolai pozíciói további kötelező érvényű előírásokkal nem javíthatók. Központi beavato-

zást megítélésünk szerint az énekkarok ügye sem kíván. Az iskolák a kerettantervi munkálatok során szoros kapcsolatba kerülnek társadalmi környezetükkel. Szükségképpen kerül napirendre a település kulturális életében betöltött szerepük is, melyben az énekkarok jelentősége meghatározó. Szükségességük elismeréséhez, fennmaradásuk biztosításához közérdek fűződik, amit a jövőjük szempontjából kedvező előjelnek kell tekinteni.”

Üdvözlettel: Környei László

Ígéretetek voltak, most is vannak. Az oktatás irányító hivatalok felelőssége, hogy a jövőben megfelelő feltételek nélkül mivé lehet Kodály Zoltán 100 éves terve.

Az a 100 éves terv, amelyet Kodály 1947-ben hirdetett meg, az oktatásügy már ötvenes

évektől többé-kevésbé elfogadott, virágzásnak indult és a hetvenes években valóságos diadalutatót járt itthon, majd egyre inkább külföldön is. Elismerést, sőt hasznot hozott az országnak. A távoli országokból és kontinensekről is érkezett látogatók lelkesedése határtalan volt az itt tapasztaltak alapján.

A magyar muzikus társadalom hitt – és ma is hisz – a Kodályi-pedagógia szellemi-zenei értékeiben. **Kodály** személyisége és életműve maga a magyarság, a magyar önbecsülés és al-

kotóerő, a magyar szív és lélek.

Kodály nevelésfilozófiája messze túlmutat az iskolai énektanítás köznapi kérdésein, buktatóin, hibáin.

Kodály az ifjúságot a zenei nevelés eszközeivel, módszereivel egy magasabb műveltségi régióba kívánta emelni.

A magyar dal kiváló alapnak bizonyult ahhoz, hogy utat nyisson a világ zenéje és kultúrája felé. Megfelelő műveltségű, jó szakmai felkészültségű, érzékeny lelkiségű tanárok – nevelők irányításával, kiművelt zenei képességek birtokában a fiatalság eljuthat az egyetemes

– nem csak zenei – kultúra megismeréséig, megértéséig, befogadásáig. Mert Kodály, a zenei nevelés és zenei kultúra kérdését az egyetemes kultúra keretei között ill. egységében szemlélte.

A zenei nevelés kérdése és feladatai, mint nemzetnevelő akarat a végső és hatalmas mozgató erő, amelyhez eszköz volt csupán az iskolai énektanításért, az énekkorákért, a kórusokért folytatott harca.

Programjának eszmeisége és lényege mélyen a felszín alatt van. Akik évtizedek óta ebben a szellemben tanítunk, nevelünk, nagyon jól látjuk-tudjuk ezt. De meg kellene találni, fel kellene ismerni végre a nemzetnevelés irányítóinak is a belőle sugárzó erőt, hogy a módszerben – technikában rejlő gondolatok, irány és útmutatások értő módon való felhasználása, a távoli álmok maradéktalan megvalósítása végre zöld utat kapjon.

Az idő múlik, a cél sajnos egyre távolabb!

Várjuk az ígéretetek beteljesítését!

Még nem késő, még nem vészett el minden!

Ne feledjük:

Kodály Zoltánnak, Bartók Bélának, Bárdos Lajosnak, Lajtha Lászlónak és a lelkes, elhivatott utánuk jövőnek köszönhetjük, hogy van magyar nyelvű énekelni – muzsikálni való népdal, népzene.

Ezt megőrizni és továbbadni az utódok, a mi feladatunk és felelősségünk!

„A mi kösziklánk az ősi magyar dal”

– ezek Kodály szavai.

Ehhez tartsuk magunkat!

Mocskonyiné Tallér Edit

- FELHÍVÁS -

ZENÉS VASÁRNAP DÉLELŐTTÖK BUDAPEST MÚZEUMAIBAN

2013. október 1. – 2014. június 15. között

Szeretettel várjuk kórusaink, népzenei együtteseink írásbeli jelentkezését három időpont megjelölésével.

Vasárnap délelőtti hangversenyeket az alábbi múzeumokban tartunk:

- Magyar Nemzeti Galéria - Budapesti Történelmi Múzeum - Néprajzi Múzeum -

További információ: KÓTA Titkársága 1537. Budapest, Pf.: 406.

Telefon: 225-3713 E-mail: kota@kota.hu

Egy kis technika... 96.

Bartók: Négy szlovák népdal c. művének utolsó előtti tétele már előlegzi a finale hangulatot lendületes-ségével, jókedvével. De a negyedik tétel még ezt is felül kell múlja szilaj, mulatós karakterében, s ráadásul a kezdő verssor első szava az, hogy „**Szóljon...**”. Nagyon kiábrándító, mikor ez az akkord ...”nem szól”, erőtlen.

Miért nem szól?

Egyrészt azért, mert előtte minden verssor szinkópával végződik, s emiatt gyakorlatilag nincs hol levegőt venni, sehol semmi pihenő. A gyors, kapkodva vett levegők miatt nagyon megrövidül a légoszlop, ami nem tesz jót a gégeállásnak sem, beáll a fáradtság. Ebben az állapotban kell egy forte akkorddal indítani. Ha ráadásul a karnagy az attacca tételváltást is a fokozás szolgálatába állítja, akkor megint csak nem lesz kielégítő a belégzés. Másrészt, ha mind a két kezdő hangzó (**sz, ó**) képzése renyhe, akkor hátracsúszik a hang, dinamikája szűkül, a torok nem „szabad”, így fele akkora hang jön ki belőle. A dalosok nagyon énekelnek, s mégsem szól.

Mit kell tenni?

Először is, hagyni kell elég időt a két tétel között. Ezt a hatásszünetet, még pihentetés céljából sok karnagy meg is teszi. Azonban ez az idő egy tudatos tevékenységre használandó még fel: meg kell várni, amíg a hasfal izomzata lelazul, és visszakerül a rugalmas, „*munkára fogható*” (korábban már megtanult és begyakorolt) állapotába. Legjobb, ha saját magán próbálja ki a karnagy, mennyi is az az idő, ami ehhez szükséges. (Persze ez szintén előzményt feltételez: a hasizom ellazításának megtanítását.) Ezek után merni kell a **sz** hangzót a fogak konkrét összezárása mellett, erő mellőzésével, hasizomból indítani, lendületes, aktív mozdulattal. az **ó** hangzót pedig tökéletes ajakkerekítéssel megformálni. Ha 20-30-40 ember azonos módon, eme jó technikai kivitelezéssel ejti a szóban forgó indító mássalhangzót, az igen nagy hatású tud lenni. Ráadásul megkönnyíti az **ó** kerekítését is. Nem mellesleg ritmikailag is ettől lesz feszes. (Rövid légoszlop, elkapkodott levegővétel esetén vagy meg se szólal, -...*óljon...* hallatszik-, vagy pedig késik.) De ez egyszeri magyarázatra, azonnal nem megy. Próbálgatni kell a mozdulatot, amely hasonlít a születésnap gyertyák külön-külön mozdulattal való elfújásához, utána ellenőrizve a fogak teljes zárását, ugyanezt a mozdulatot **sz**-szel is végrehajtani, majd többszöri ismétlés után a teljes szót. Ez csak leírva sok, pillanatok alatt megvan, s megéri a hangzás minőségi változása.

Még mielőtt éneklésre kerül a sor, a magánhangzó kerekítését is kell gyakorolni, mert ha az **ó** formálásában kicsit is részt vesz a torok, az már a magas hang képzését kissé nehezíti. Kétféleképpen lehet ellenőrizni az ajakforma helyességét:

- prózában elmondjuk HALKAN párszor az „*ólom*”, vagy „*Ottó*” szavakat, majd mellé tesszük a „*szóljon*” -t is. (De már az előbb kialakított **sz** hangzó itt is jelen van!)

- a beéneklések elején megszokott magánhangzósor elmondjuk („*ásítás*” kezdéssel): **Á-A-Ó-Ű-Á**, majd megismételve az **ó**-nál megállunk, kissé kitarjtjuk, majd azonnal kimondjuk: „*szóljon*” , s csak ezek után énekeljük.

Az ajakkerekítéses magánhangzók gégelazító hatásúak (amennyiben jó a kerekítés), a szabad torokból pedig kétszer annyi hang jön, mint amelyik „dolgozik”.

Hivatásos énekkarok magánénekes képzettségű tagjai számára nem jelent problémát, ha rövid idő áll rendelkezésre a levegővételre, vagy fárasztó előzmény után forte kell énekelni, így elég a karnagy megfelelő avizója, és felhangzik a jól képzett, tömör forte akkord. Amatőröknél azonban a fenti segítséget meg kell adni az éneklőknek, hogy a technikailag nehéz helyeket meg tudják oldani. Hogy „szóljon” is a kórus, azt a karnagy helyénvaló technikai instrukciói teszik lehetővé.

Dr. Bruckner Adrienne

Egyes példányok (ára: 300,-Ft) beszerezhetők:

Nagykanizsán: Katona Noémi előadónál a Hevesi Művelődési Központban (Széchenyi tér 5-9.)

Pécssett - Pécsi Nevelők Háza Egyesület székházában (Pécs, Szent István tér 17.)

Tatabányán Saltzer Géza karnagnál és a Szerkesztőségben